

scoalacool.ro

POPORUL ROMÂN: POPOR ROMANIC

Etnogeneza și glotogeneza române

Romanitatea este elementul esențial al identității lingvistice și culturale a poporului român.

Etnogeneza românească a fost un proces complex, al cărui rezultat a fost apariția unui popor neolatin.

Principalele etape ale formării poporului român au fost următoarele:

I. Perioada stăpânirii romane (secolele II-III, în provincia Dacia, respectiv secolele I-VII, în zona dintre Dunăre și Marea Neagră): asupra dacilor s-a exercitat acțiunea romanizatoare a coloniștilor, a veteranilor și a administrației imperiale ⇒ apariția populației daco-romane.

II. Continuitatea daco-romanilor la nordul Dunării după retragerea aureliană (271-275): în perioada migrațiilor fenomenul romanizării i-a cuprins și pe dacii liberi.

Secolul al VIII-lea - populația daco-romană s-a transformat în români.

Totodată, s-a menținut o populație daco-romană la sudul Dunării, vlahii, vorbitori ai dialectelor limbii române: aromân, meglenoromân și istroromân.

Limba română face parte, prin stratul fundamental de origine latină, din familia limbilor neolatine, alături de italiană, spaniolă, portugheză și franceză.

Structura limbii române: strat latin (60%), substrat geto-dacic (10%), adstrat slav (20%) și împrumuturi din alte limbi - neologisme (10%).

**State/limbi neolatine din
Europa (secolul al XXI-lea)**

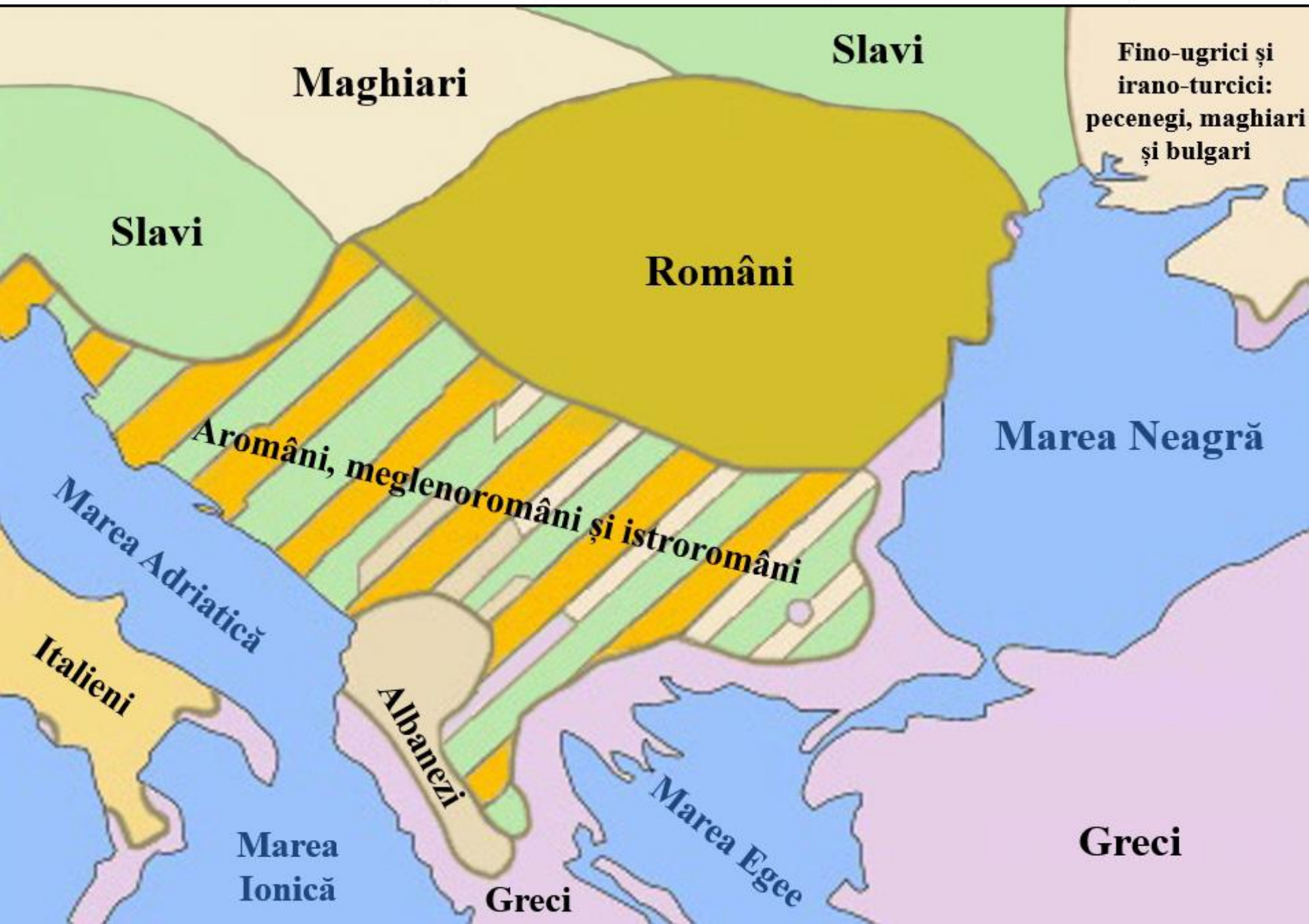

Daco-romanii (secolul al VI-lea)

Migratori: sarmați, gepizi, longobarzi, avari, onoguri și khazari

Arealul de răspândire a românilor (secolul al XI-lea)

Harta răspândirii
populațiilor românești în
Peninsula Balcanică

- Români
- Aromâni
- Meglenoromâni
- Istoromâni

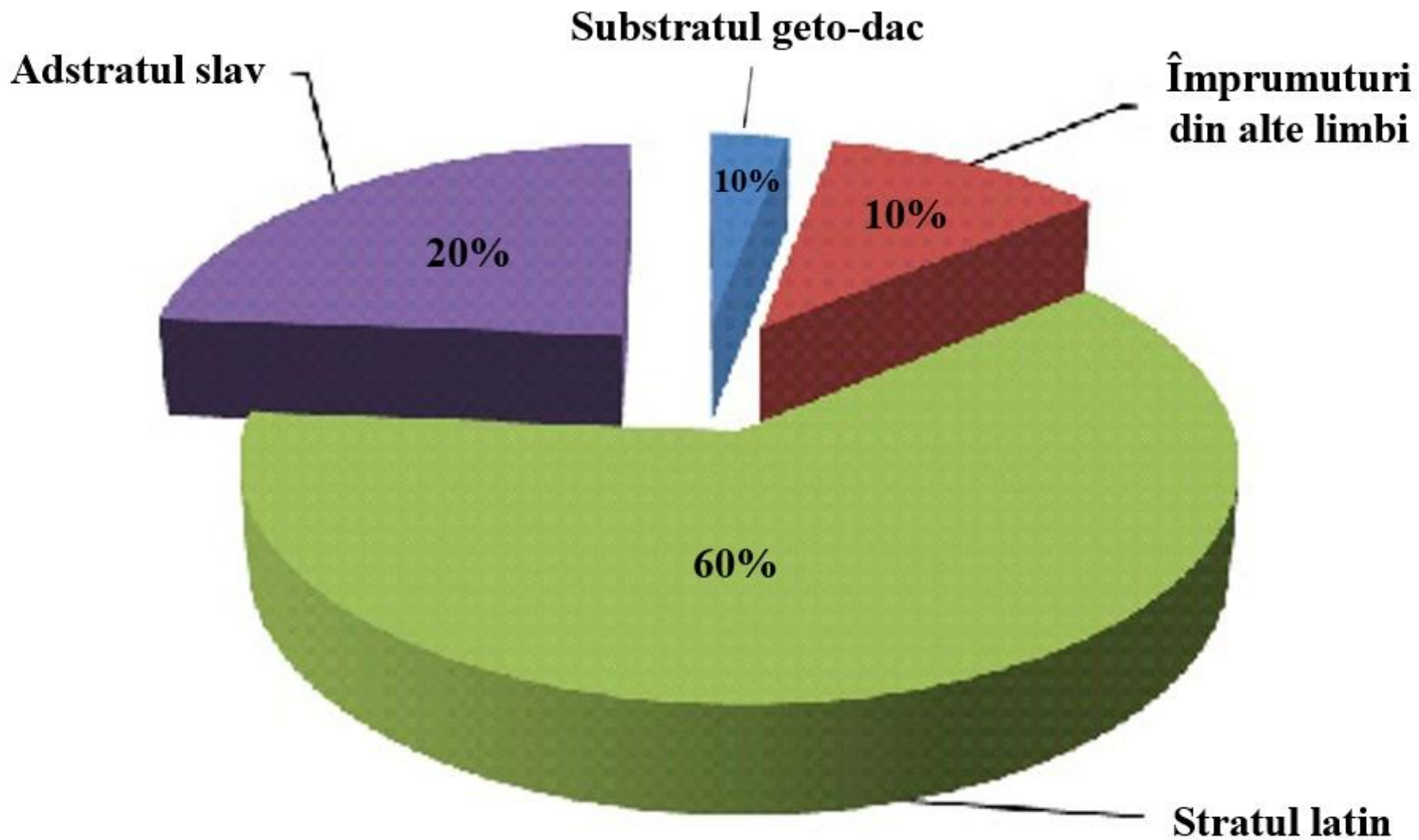
Familie de aromâni (Grecia, secolul al XIX-lea)

Familie de meglenomâni (Grecia, secolul al XX-lea)

Familie de istroromâni (Croația, secolul al XIX-lea)

Componentele limbii române

**Cuvinte de
origine
geto-dacă**

Abur, amurg, balaur, baligă, baltă, bară, barză, bască, băiat, bălan, bordei, brad, buză, caier, căciulă, căpușă, cătun, cioară, cioban, doină, don, dop, droaie, dulău, gard, gata, gălbează, genune, gheară, ghes, ghimpe, iele, leagăn, lespede, mal, mazăre, măgură, mălai, mămăligă, mătură, mânz, melc, mistreț, ortoman, păstaie, pânză, pârâu, prunc, rață, sâmbure, scrum, stăpân, sterp, stejar, stână, strugure, strungă, șale, șiră, șopârlă, șoric, șut, tare, traistă, tulei, țăp, țarc, țarină, țăruș, urdă, vatră, viezure, viscol, zară, zestre, zgardă, zimbru.

**Cuvinte de
origine
latină**

Ac, alb, albastru, albină, alună, apă, ață, barbă, berbec, braț, bou, cal, cald, cap, capră, care, carne, carpen, casă, caș, călcâi, câine, câmp, ceapă, cer, cerb, cheie, cireș, creier, cruce, coif, cot, cui, cuptor, cuțit, deget, dinte, falcă, fag, fată, făină, fântână, fecior, femeie, fereastră, ficat, ființă, floare, foame, foc, frasin, frate, frig, friptură, frumos, frunte, frunză, fulger, găină, geană, genunchi, ger, gheață, ghindă, grâu, gură, ied, inimă, înger, joc, lapte, lână, lebădă, legume, limbă, lingură, lemn, lună, masă, măr, măsea, mână, mestecăn, miere, moarte, munte, muscă, mușchi, negru, nepot, nori, nuc, oală, ochi, om, orz, os, palmă, pasăre, pământ, păr, părinte, pâine, perete, picior, piele, piept, plămâni, ploaie, plop, poartă, pom, porc, prun, pui, pulpă, râu, ridiche, roșu, salcâm, sapă, sare, săgeată, sânge, scaun, secară, secetă, secure, sete, soare, soră, spadă, sprânceană, stea, șarpe, șoarece, taur, tâmplă, treaptă, tunset, țară, ulcior, umăr, unchi, unghie, unt, ureche, urs, ușă, vale, varză, vas, vânt, vânăță, verde, veveriță, vierme, vin, viață, vrabie, vulpe.

**Cuvinte de
origine slavă**

Babă, boier, ceas, ceaslov, clopot, clucer, coasă, danie, deal, drojdie, gleznă, gol, hatman, iaz, izvor, lopată, mac, maică, morcov, milă, mlaștină, nevastă, obraz, peșteră, pisanie, postelnic, rac, rai, rană, rudă, slab, spătar, spovedanie, stareț, stolnic, târg, trup, utrenie, văzduh, vârstă, vecernie, vlădică, voievod, voinic, vreme.

Romanitatea românilor

Documentele din Evul Mediu timpuriu i-au amintit pe români sub numele de *vlahi*, *volohi*, *blahi* (termeni de origine germanică, ce au desemnat populațiile romanice).

Secolul al VII-lea - în lucrarea *Istorii*, cronicarul bizantin Theofilact din Simocatta a menționat expresia *Torna, torna, fratre!*, un îndemn rostit de către un soldat în protoromână, în perioada unei campanii a armatei bizantine împotriva avarilor, în apropierea Munților Balcani, în anul 587.

Secolul al X-lea - împăratul Constantin al VII-lea Porfirogenetul (913-959) a făcut distincția între *romei*, populația greacă, și *romani*, *vlahi*, populația vorbitoare a unor dialecte neoromanice din Imperiul Bizantin.

Secolul al XI-lea - Ioan Skylites a relatat că David, unul dintre frații lui Samuil, împărat la acea vreme, a fost ucis în anul 976 între Castoria și Prespa, în locul numit *Kaloi drues* (din limba greacă: „*Stejarii frumoși*”) de către *vlahii hoditai* (din limba greacă: „*vlahii călători*”).

Cca. 1200 - cronicarul maghiar Anonymus, în lucrarea *Gesta Hungarorum*, a menționat prezența românilor în arcul intracarpatic, în secolul al IX-lea.

Țărani valahi (români) din Țara Românească (secolul al XIX-lea)

Țărani valahi (români) din Transilvania (secolul al XIX-lea)

În timpul unui marș de noapte al bizantinilor împotriva avarilor un soldat a observat cum urma să cadă un sac cu provizii aflat pe un catâr și și-a atenționat camaradul prin intermediul expresiei *Torna, torna, fratre!*, pentru a întoarce sacul pe animalul de povară.

Statuia cronicarului maghiar Anonymus (Ungaria, 2022)

Romanitatea românilor

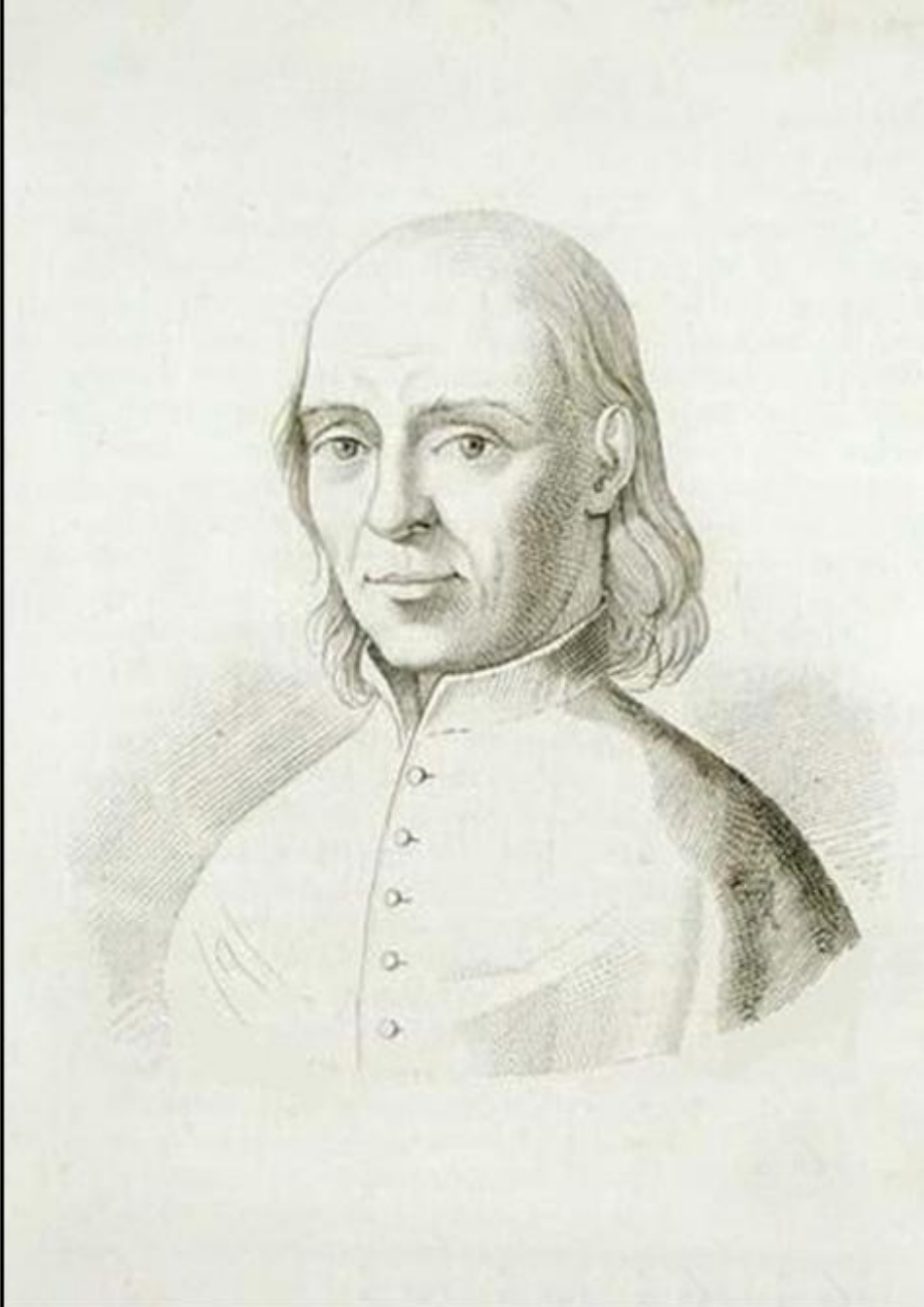
Secolele XV-XVI - umaniști precum Gian Francisco Poggio Bracciolini, Flavio Biondo, Filippo Buonaccorsi, Demetrie Chalcocondil, Laonic Chalcocondil, Antonio Bonfinius, Enea Silvio Bartolomeo de Piccolomini (Papa Pius al II-lea: 1458-1464), Nicolaus Olahus și Johannes Honterus au fost preocupați să explice existența insulelor de romanitate din Europa de Est și să cunoască poporul român, au susținut cu dovezi originea latină a poporului român, au semnalat elementele comune limbii latine și române și au constatat existența la românii nord-dunăreni a unei tradiții referitoare la descendența lor dintr-o colonie fondată de împăratul Traian.

Secolele XVII-XVIII - romanitatea românilor a fost abordată de umaniști autohtoni precum: Grigore Ureche, Miron Costin, stolnicul Constantin Cantacuzino și Dimitrie Cantemir.

Secolele XVIII-XIX - romanitatea românilor a fost pusă la îndoială, mai ales atunci când românii din Transilvania, aflată sub stăpânire austriacă (habsburgică), și mai apoi austro-ungară, și-au cerut drepturile naționale, aducând drept dovezi vechimea și continuitatea de locuire în spațiul românesc.

Gian Francesco Poggio Bracciolini

Flavio Biondo

Filippo Buonaccorsi

Laonic Chalcocondil

Antonio Bonfinius

Pius al II-lea

Nicolaus Olahus

Johannes Honterus

Grigore Ureche

Miron Costin

Dimitrie Cantemir

Romanitatea românilor

Reprezentanții Școlii Ardelene (Samuil Micu, Gheorghe Șincai și Petru Maior), din dorința de a demonstra vechimea și continuitatea de locuire a românilor, au pus accentul pe caracterul exclusiv latin al limbii române.

Printre contestatarii romanității românilor s-au aflat Franz Josef Sulzer, Johan Christian Engel și Robert Roesler, care au susținut că poporul român s-a format la sud de Dunăre, de unde ar fi migrat către nord în secolul al XIII-lea (Teoria Imigraționistă sau Teoria Roesleriană).

A doua jumătate a secolului al XIX-lea - Teoriei Imigraționiste i-au răspuns istorici români precum Bogdan Petriceicu Hașdeu și Alexandru Dimitrie Xenopol, care au argumentat științific netemeinicia acestei teze, susținând Teoria Continuității (sau Teoria Autohtonistă), bazată pe dovezi ce au atestat originea latină a românilor.

Secolul al XX-lea - istorici precum Vasile Pârvan, Constantin C. Giurescu, Nicolae Iorga și Gheorghe Brătianu au susținut romanitatea românilor utilizând noi argumente științifice în lucrările lor.

A doua jumătate a secolului al XX-lea - problema romanității românilor a fost abordată în contextul subordonării regimului comunist autohton față de U.R.S.S. prin exagerarea rolului slavilor în formarea poporului și a limbii române (Mihail Roller) și prin **protocronism** (Nicolae Densușianu).

Samuil Micu

Gheorghe Șincai

Petru Maior

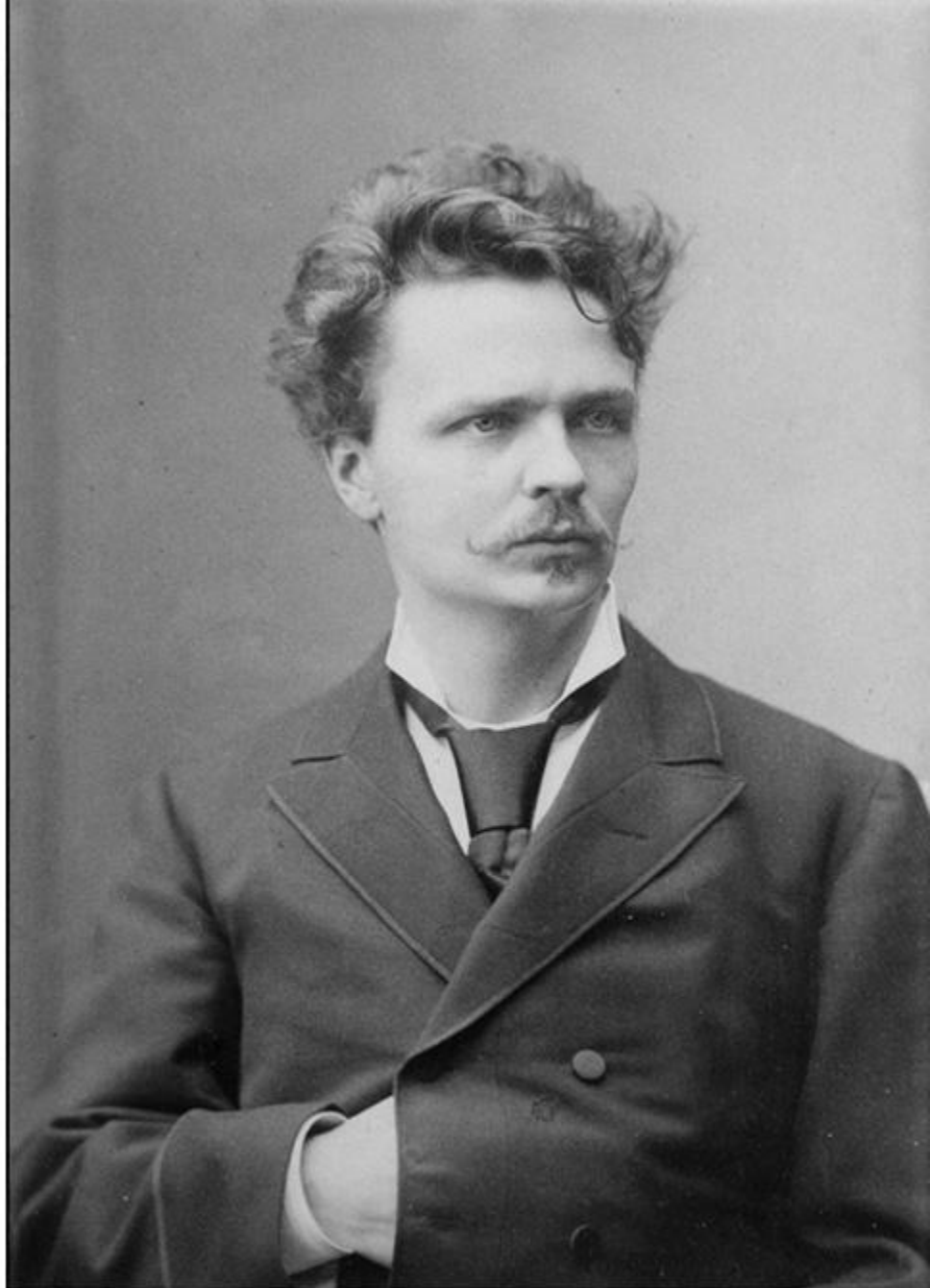
G e s c h i c h t e
des
transalpinischen Daciens,
das ist:
der Walachen, Moldau und
Bessarabiens,
im Zusammenhange
mit der Geschichte des übrigen Daciens,
als ein Versuch einer allgemeinen
dacischen Geschichte

mit kritischer Freyheit entworfen
von
Franz Joseph Sulzer
ehemaligem k. k. Hauptmann und Auditor.

Des Ersten oder geographischen Theils
Dritter Band.

W i e n,
bey Rudolphy Gräffer, k. k. B. u. L. B.

Prima pagină din lucrarea lui
Franz Josef Sulzer, *Istoria Daciei*
Transalpine (1782)

Robert Roesler

Bogdan Petriceicu Hașdeu

Alexandru Dimitrie Xenopol

Argumente care susțin Teoria Imigraționistă (Teoria Roesleriană)

1. Dacii au fost exterminați ca popor după cucerirea romană.

2. Românii nu se trag din coloniști romani din Dacia, provincia fiind părăsită de toți locuitorii după retragerea aureliană.

3. 165 de ani de ocupație romană nu au fost suficienți pentru romanizare.

4. Românii s-au format ca popor la sud de Dunăre, de unde au imigrat la nord în secolul al XIII-lea.

5. Lipsesc mențiuni scrise despre români, anterioare secolului al XIII-lea.

6. Formarea poporului român la sud de Dunăre a fost dovedită de adoptarea creștinismului de rit ortodox.

Argumente care susțin Teoria Continuității (Teoria Autohtonistă)

1. Geto-dacii au continuat să trăiască în Dacia după cucerirea romană, procesul de romanizare fiind ireversibil.

2. Daco-romanii au reprezentat populația rămasă după retragerea aureliană.

3. Poporul român s-a format la nord și la sud de Dunăre și nu există nici o dovadă a imigrării acestuia la nord de Dunăre.

4. Au fost păstrate toponimia și hidronimia romane.

5. Au fost descoperite unelte agricole și obiecte de cult creștine din secolele IV-VIII, numeroase dovezi arheologice demonstrând continuitatea de locuire la nord de Dunăre.

6. Anonymus și alți cronicari medievali au oferit informații referitoare la existența poporului român la nord de Dunăre.

Vasile Pârvan

Constantin C. Giurescu

Nicolae Iorga

Gheorghe Brătianu

Mihail Roller

Nicolae Densușianu

BIBLIOGRAFIE

1. Dumitrescu, Doru, Manea, Mihai, *Mic dicționar enciclopedic de termeni istorici*, Editura Meronia, București, 2008.
2. Soare, Aurel Constantin, Cojocaru, Daniela Ana, Grozav, Gabriel, Pavelescu, Alina, *Istorie: Manual pentru clasa a VIII-a*, Editura Art Klett, București, 2020.
3. Stoica, Stan (coordonator), Băluțoiu, Valentin, Becheru, Dragoș Sebastian, Bilcea, Valentina, Bondar, Ancuța, Grecu, Maria, *Istorie: Manual pentru clasa a VIII-a*, Editura CD Press, București, 2020.
4. Gheorghe, Maria Mariana, Săvuță, Irina Ema, *Istorie: Manual pentru clasa a VIII-a*, Editura Litera, București, 2020.
5. Bărbulescu, Mihai, Deletant, Dennis, Hitchins, Keith, Papacostea, Șerban, Teodor, Pompiliu, *Istoria României*, Editura Corint Educațional, București, 2014.
6. Giurescu, Constantin C., *Istoria Românilor*, Editura ALL, București, 2019.
7. Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2008.
8. Bulei, Ion, *O istorie ilustrată a românilor*, Editura Litera, București, 2018.
9. Djuvara, Neagu, *O scurtă istorie ilustrată a românilor*, Editura Humanitas, 2013.
10. Pop, Ioan-Aurel, *Scurtă istorie a românilor*, Editura Litera, București, 2019.
11. Hitchins, Keith, *Scurtă istorie a României*, Editura Polirom, Iași, 2015.
12. Petolescu, Constantin C., *Formarea poporului român și a limbii române*, Editura Enciclopedică, București, 2019.
13. Pop, Ioan-Aurel, *De la romani la români*, Editura Litera, București, 2019.
14. Imagini: Google Images (domeniul public).

Vă mulțumim pentru atenție!

ȘCOALA COOL
EDUCAȚIE PRIN CONȚINUT

